

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต (เลือกการประเมิน ๑ ด้าน)

๑. ด้านความเสี่ยงการทุจริตเกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
๒. ด้านความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
๓. ด้านความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและ
การบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

ชื่อกระบวนงาน

กระบวนงานคัดเลือกผู้ขาย

ชื่อหน่วยงาน/กระทรวง

สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน)
(สพพ.) กระทรวงการคลัง

ผู้รับผิดชอบ

สำนักอำนวยการ ฝ่ายพัสดุและอาคารสถานที่

โทรศัพท์

๐ ๒๖๑๗ ๗๖๗๖ ต่อ ๕๐๔ - ๕๐๕

ขั้นตอนที่ ๑ การระบุความเสี่ยง

ตารางที่ ๑ ตารางระบุความเสี่ยง (Know Factor และ Unknown Factor)

ลำดับ	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยง	
		Know Factor	Unknown Factor
๑.	เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารไม่เป็นไปตามขอบเขตของงาน (TOR) หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจงใจเอื้อประโยชน์ให้กับคู่ค้าที่ตนรู้จักหรือมีผลประโยชน์ร่วม		✓
๒.	การสืบราคาที่กำหนดว่าต้อง ๓ รายขึ้นไป อาจไม่มีการสืบราคาจากผู้ประกอบการจริง		✓
๓.	มีการล็อกสเปควัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน		✓
๔.	มีการใช้ดุลยพินิจในการเลือกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและผู้รับจ้างโดยวิธีพิเศษ		✓
๕.	มีการรับสินบน/สินน้ำใจ (Kick Backs) จากคู่ค้า เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขาย		✓
๖.	มีการกำหนดผู้ขายไว้อย่างชัดเจนและทำข้อตกลงกันก่อนจัดซื้อจัดจ้าง		✓
๗.	คณะกรรมการจัดจ้างผู้ขายสินค้า/บริการ กับผู้ตรวจรับพัสดุ/ คณะกรรมการตรวจรับเป็นกลุ่มเดียวกัน		✓

- ตารางที่ ๑ อธิบายรายละเอียดความเสี่ยงการทุจริต เช่น รูปแบบ พฤติการณ์การทุจริตที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และควรอธิบายพฤติการณ์ความเสี่ยงให้ละเอียด ชัดเจน มากที่สุด
- ความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง มีประวัติอยู่แล้วให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง Known Factor
 - ความเสี่ยงที่ไม่เคยเกิดขึ้นหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิดขึ้น ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง Unknown Factor
 - หน่วยงานสามารถปรับแบบได้ โดยไม่ระบุว่าเป็นประเภท Known Factor หรือ Unknown Factor ก็ได้

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๒ ให้นำข้อมูลจากตารางที่ ๑ มาวิเคราะห์เพื่อแสดงสถานะความเสี่ยงการทุจริตของแต่ละโอกาส/ ความเสี่ยงการทุจริต ออกตามรายสีไฟจราจร เขียว เหลือง ส้ม แดง โดยระบุสถานะของความเสี่ยงในช่อง สีไฟจราจร

ความหมายของสถานะความเสี่ยงตามสีไฟจราจร มีรายละเอียด ดังนี้

- สถานะสีเขียว** : ความเสี่ยงระดับต่ำ
- สถานะสีเหลือง** : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถให้ความรอบคอบระมัดระวังในระหว่างปฏิบัติงานตามปกติ ควบคุมดูแลได้
- สถานะสีส้ม** : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการงานที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคน หลายหน่วยงาน ภายในองค์กร มีหลายขั้นตอน จนยากต่อการควบคุม หรือไม่มีอำนาจควบคุม ข้ามหน่วยงานตามปกติ
- สถานะสีแดง** : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลภายนอก คนที่ไม่รู้จัก ไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงสถานะความเสี่ยง (แยกตามสีไฟจราจร)

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
๑.	เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารไม่เป็นไปตามขอบเขตของงาน (TOR) หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อจงใจเอื้อประโยชน์ให้กับคู่ค้าที่ตนรู้จักหรือมีผลประโยชน์ร่วม		√		
๒.	การสืบราคาที่กำหนดว่าต้อง ๓ รายขึ้นไป อาจไม่มีการสืบราคาจากผู้ประกอบการจริง		√		
๓.	มีการลือกสเปควัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน			√	
๔.	มีการใช้ดุลยพินิจในการเลือกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและผู้รับจ้างโดยวิธีพิเศษ		√		
๕.	มีการรับสินบน/สินน้ำใจ (Kick Backs) จากคู่ค้า เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขาย				√
๖.	มีการกำหนดผู้ขายไว้อย่างชัดเจนและทำข้อตกลงกันก่อนจัดซื้อจัดจ้าง				√
๗.	คณะกรรมการจัดจ้างผู้ขายสินค้า/บริการ กับผู้ตรวจรับพัสดุ/คณะกรรมการตรวจรับเป็นกลุ่มเดียวกัน			√	

ตารางที่ ๒ นำโอกาส/ความเสี่ยงการทุจริตจากตารางที่ ๑ มาแยกสถานะความเสี่ยงการทุจริตตามสีไฟจราจร

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก

ขั้นตอนที่ ๓ เมทริกส์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix)

ขั้นตอนที่ ๓ นำโอกาส/ความเสี่ยงการทุจริตที่มีสถานะความเสี่ยงระดับสูงจนถึงความเสี่ยงระดับสูงมากที่เป็นสีส้มและสีแดงจากตารางที่ ๒ มาทำการหาค่าความเสี่ยงรวม ซึ่งได้จากระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวังที่มีค่า ๑ – ๓ คูณด้วยระดับความรุนแรงของผลกระทบที่มีค่า ๑ – ๓ เช่นกัน ค่า ๑ – ๓ โดยมีเกณฑ์ในการให้ค่า ดังนี้

ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนหลักที่สำคัญของกระบวนการงานนั้นๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็น MUST หมายถึง มีความจำเป็นสูงของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตที่ต้องทำการป้องกัน ไม่ดำเนินการไม่ได้ ค่าของ MUST คือ ค่าที่อยู่ในระดับ ๓ หรือ ๒

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็นกิจกรรม หรือขั้นตอนรองของกระบวนการงานนั้นๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็น SHOULD หมายถึง มีความจำเป็นต่ำในการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตค่าของ SHOULD คือ ค่าที่อยู่ในระดับ ๑ เท่านั้น

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแล พันธมิตร ภาครัฐหรือข่าย ค่าอยู่ที่ระดับ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางการเงิน รายได้ลด รายจ่ายเพิ่ม Financial ค่าอยู่ที่ระดับ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นกระทบต่อผู้ใช้บริการ กลุ่มเป้าหมาย Customer/User) ค่าอยู่ที่ระดับ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นกระทบต่อกระบวนการภายใน Internal Process หรือกระทบด้านการเรียนรู้ องค์กรความรู้ Learning & Growth ค่าอยู่ที่ระดับ ๑ หรือ ๒

ตารางที่ ๓ SCORING ทะเบียนข้อมูลที่ต้องเฝ้าระวัง ๒ มิติ
(หรือตารางเมทริกส์ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix))

ที่	โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง			ระดับความรุนแรงของผลกระทบ			ค่าความเสี่ยงรวม จำเป็น x รุนแรง
		๓	๒	๑	๓	๒	๑	
๑.	มีการล็อกสเปควัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน		๒			๓		๖
๒.	มีการรับสินบน/สินน้ำใจ (Kick Backs) จากคู่ค้า เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขาย		๒			๓		๖
๓.	มีการกำหนดผู้ขายไว้อย่างชัดเจนและทำข้อตกลงกันก่อนจัดซื้อจัดจ้าง		๓			๓		๙
๔.	คณะกรรมการจัดจ้างผู้ขายสินค้า/บริการกับผู้ตรวจรับพัสดุ/คณะกรรมการตรวจรับเป็นกลุ่มเดียวกัน		๒			๒		๔

ตารางที่ ๓ นำข้อมูลที่มีสถานะความเสี่ยงในช่องสีส้มและสีแดงจากตารางที่ ๒ มาหาค่าความเสี่ยงรวม (ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง คูณ ระดับความรุนแรงของผลกระทบ

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินการควบคุมความเสี่ยง (Risk-Control Matrix Assessment)

ขั้นตอนที่ ๔ ให้นำค่าความเสี่ยงรวม (จำเป็น x รุนแรง) จากตารางที่ ๓ มาทำการประเมินการควบคุมการทุจริต ว่ามีระดับการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในระดับใด เมื่อเทียบกับคุณภาพการจัดการ (คุณภาพการจัดการ สอดส่อง เฝ้าระวังในงานปกติ) โดยเกณฑ์คุณภาพการจัดการ จะแบ่งเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

- ดี** : จัดการได้ทันทีทุกครั้งที่เกิดความเสี่ยง ไม่กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์กร ไม่มีผลเสียหายทางการเงิน ไม่มีรายจ่ายเพิ่ม
- พอใช้** : จัดการได้โดยส่วนใหญ่ มีบางครั้งยังจัดการไม่ได้ กระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน องค์กร แต่ยอมรับได้ มีความเข้าใจ
- อ่อน** : จัดการไม่ได้ หรือได้เพียงส่วนเล็กน้อย การจัดการเพิ่มเกิดจากรายจ่าย มีผลกระทบถึงผู้ใช้บริการ/ผู้รับมอบผลงาน และยอมรับไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงการประเมินการควบคุมความเสี่ยง

โอกาส/ความเสี่ยงการทุจริต	คุณภาพการจัดการ	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		
		ค่าความเสี่ยงระดับต่ำ (๑ - ๒)	ค่าความเสี่ยงระดับปานกลาง (๓ - ๔)	ค่าความเสี่ยงระดับสูง (๕ - ๗)
มีการล็อกสเปควัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน	พอใช้			ปานกลาง ✓
มีการรับสินบน/สินน้ำใจ (Kick Backs) จากคู่ค้าเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขาย	พอใช้			ปานกลาง ✓
มีการกำหนดผู้ขายไว้อย่างชัดเจน และทำข้อตกลงกันก่อนจัดซื้อจัดจ้าง	พอใช้			ปานกลาง ✓
คณะกรรมการจัดจ้างผู้ขายสินค้า/บริการกับผู้ตรวจรับพัสดุ/คณะกรรมการตรวจรับเป็นกลุ่มเดียวกัน	ดี		ต่ำ ✓	

ตารางที่ ๔ ให้นำค่าความเสี่ยงรวม (จำเป็น x รุนแรง) จากตารางที่ ๓ มาทำการประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต โดยการวิเคราะห์จากคุณภาพการจัดการขององค์กรกับความเสี่ยง เรื่องที่ทำการประเมิน (ดี/พอใช้/อ่อน) เพื่อประเมินว่า ความเสี่ยงการทุจริต มีค่าความเสี่ยงอยู่ระดับใด จะได้นำไปบริหารจัดการความเสี่ยงตามความรุนแรงของความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๕ แผนบริหารความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๕ ให้เลือกเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงสุดจากการประเมินการควบคุมความเสี่ยง Risk-Control Matrix/Assessment ในตารางที่ ๔ ที่อยู่ในช่องค่าความเสี่ยงสูง อยู่ในระดับสูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง มาทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตตามลำดับความรุนแรง (กรณีที่หน่วยงานทำการประเมินการควบคุมความเสี่ยงในตารางที่ ๔ ไม่พบว่าความเสี่ยงอยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง เลย แต่พบว่าความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับต่ำ หรือ ค่อนข้างต่ำ ให้ทำการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในเชิงเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริต หรือให้หน่วยงานพิจารณาทำการเลือกภารกิจงาน หรือกระบวนการงานหรือการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดหรือมีโอกาสเกิดความเสียหายการทุจริต นำมาประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพิ่มเติม)

ตารางที่ ๕ ตารางแผนบริหารความเสี่ยง

ชื่อแผนบริหารความเสี่ยง กระบวนการคัดเลือกผู้ชาย

ที่	รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการป้องกันการทุจริต
๑.	มีการล็อกสเปควัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขัน	๑. จัดทำคู่มือ การคัดเลือกผู้ชายสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติในการทำงาน และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคู่มือ ๒. ประกาศแนวปฏิบัติการใช้คู่มือ และถ่ายทอดให้บุคลากรรับทราบและถือปฏิบัติ
๒.	มีการรับสินบน/สินน้ำใจ (Kick Backs) จากคู่ค้าเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ชาย	
๓.	มีการกำหนดผู้ชายไว้อย่างชัดเจน และทำข้อตกลงกันก่อนจัดซื้อจัดจ้าง	

ตารางที่ ๕ พิจารณาเหตุการณ์ความเสี่ยง ที่มีความเสี่ยงการทุจริต จากตารางที่ ๔ ตามลำดับความรุนแรง ความเสี่ยงที่อยู่ในระดับ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง มาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริตต่อไป